

NHẬP BỒ TÁT HẠNH

Phẩm 1: Lợi ích tâm bồ đề (kệ 21 – 31)

*Ban biên tập Dipkar tóm tắt
theo bài giảng của Khangser Rinpoche
Buổi 3, Chủ Nhật, ngày 7 tháng 7 năm 2019*

(Hôm trước thầy đã giảng xong Phẩm đầu tiên, đoạn kệ 20.)

Bây giờ sang kệ 21:

Bài kệ 21 - 22:

*Nếu chỉ cần trong tâm nghĩ đến
Chữa khỏi đau đầu cho chúng sinh,
Cũng là ý niệm mang lợi lạc
Nên góp về vô lượng phước lành,*

*Huống gì mong muốn xua đi hết
Vô lượng bất hạnh mỗi chúng sinh
Mỗi thôi phẩm hạnh cũng vô lượng,
Nên nguyện thành tựu cần chi nói.*

Hai đoạn này nói đến lợi lạc của tâm Bồ Đề. Đoạn 21 đưa ra ví dụ và đoạn 22 đưa ra lợi ích lớn lao của tâm Bồ Đề.

Trong đoạn 21, nếu chỉ cần trong tâm nghĩ đến “*Chữa khỏi đau đầu cho chúng sinh. Cũng là ý niệm mang lợi lạc*” và dẫn đến “*nên góp về vô lượng phước lành*”.

Ý nghĩa rằng chúng sinh có bệnh đau đầu, và người nào phát tâm chữa khỏi căn bệnh đau đầu này cho tất cả chúng sinh, thì chỉ với ý nghĩ đó thôi cũng đã mang về rất nhiều lợi lạc. Bởi thiện hạnh lớn như vậy, cho nên người này sẽ có rất nhiều phước lành.

***Huống gì mong muốn xua đi hết
Vô lượng bất hạnh mỗi chúng sinh
Mỗi thôi phẩm hạnh cũng vô lượng,
Nên nguyện thành tựu cần chi nói.***

Chỉ với ý nguyện chữa đau đầu cho chúng sinh thì đã có nhiều phước đức. Huống chi mong cho tất cả chúng sinh đều thoát khỏi tất cả mọi đau khổ, thì phước đức to lớn hơn rất nhiều. Và nghĩ đến việc xua tan đau khổ cho vô lượng chúng sinh, thì phẩm hạnh đã rất lớn như thế, nên ước nguyện thành tựu Phật Quả vì lợi lạc của chúng sinh, tâm Bồ Đề như vậy thì công đức vô lượng không cần phải nói gì thêm.

Trong hai đoạn này, chỉ nghĩ đến diệt trừ một loại đau khổ cho chúng sinh, thì ý niệm đó đã mang nhiều phước lành, huống này mong muốn xua tan đi hết bất kỳ loại đau khổ của bất kỳ chúng sinh nào, thì ý nghĩ lớn lao đó sẽ mang đến công đức lớn lao vô cùng.

Thêm nữa, chỉ cần xua tan một loại đau khổ của tất cả chúng sinh thì đã tạo công đức lớn rồi, nay lại nguyện muốn thành Phật quả để làm lợi lạc cho chúng sinh thì công đức đó to lớn như thế nào, không cần phải nói gì thêm nữa.

Đoạn này có 2 lý do tại sao phải lấy ví dụ về bệnh đau đầu để nói về lợi lạc của tâm Bồ Đề.

Lý do thứ 1: nói đến ví dụ của chính Đức Phật Thích Ca Mâu Ni, là Đức Phật Bổn Sư của chúng ta. Đức Phật Thích Ca Mâu Ni trong một đời trước, khi Ngài chưa thành Phật, lúc Ngài chưa phát tâm Bồ Đề, Ngài đã từng tạo ác và sinh xuống địa ngục. Tại đó, Ngài phải chịu cực hình trên đầu kéo bánh xe bằng sắt. Bánh xe đó cứ xoáy vào não của người phạm tội, nên chúng sinh ấy phải chịu cơn đau đầu kịch liệt. Lúc đó, Ngài thấy một

chúng sinh khác ở địa ngục, cũng phải chịu hình phạt như thế. Lập tức Ngài phát Tâm từ bi, mong muốn xua đi căn bệnh đau đầu như thế cho tất cả mọi chúng sinh. Vì có ý niệm mang lợi lạc như vậy, và phát tâm được như vậy, nên Đức Phật Thích Ca khi còn đang là một chúng sinh nơi địa ngục, lập tức phát tâm Bồ Đề và thoát khỏi mọi khổ đau của địa ngục.

Lý do thứ 2: Vì sao đoạn kệ thứ 21 nói đến việc chữa khỏi đau đầu cho chúng sinh là nói đến Phật Thích Ca? Đầu tiên, Ngài chịu đau khổ của chúng sinh địa ngục, bị đau đầu nên hiểu được nỗi khổ của chúng sinh khác chịu đau khổ của căn bệnh đau đầu đó, nên phát tâm Bồ Đề.

Đó là lý do và hoàn cảnh phát tâm Bồ Đề của Đức Phật Thích Ca.

Mang ý nghĩ lợi lạc “mong muốn xua đi bất hạnh cho vô lượng chúng sinh” thì sẽ có được vô lượng công đức. Đó là lợi lạc to lớn của tâm Bồ Đề.

Bài Kệ 23:

Ai là người có được Tâm đó để có được lợi ích này?

*Cả cha và đến ngay cả mẹ
Ai có được tâm lợi như trên?
Cả chư thiên, cả bậc hiền trí
Đến Phạm Thiên, tâm này có không?*

Đoạn 23, 24 và 25 nói về việc ai có thể phát khởi tâm Bồ Đề như thế? Nhìn xung quanh chúng ta xem, cả cha, mẹ và đến bậc hiền trí, Phạm thiên... có tâm Bồ Đề thế này hay không?

Bài Kệ 24:

*Những chúng sinh trước giờ vốn thế
Vì lợi mình, đối với tâm ấy
Trong giấc mơ cũng chẳng mơ về,
Sao phát khởi vì lợi bao người?*

Ý nói tâm Bồ Đề mang lợi lạc to lớn như thế, thì chỉ vì lợi lạc của bản thân mình thôi mà cũng không bao giờ mơ tới được, nên làm sao có thể tự thân phát khởi tâm Bồ Đề như thế để làm lợi ích cho những người khác?!

Những ai trong giấc mơ chỉ mơ về tâm Bồ Đề lợi lạc cho chính mình thôi, cũng không thể nào mơ tới được, huống chi là lúc tỉnh có thể nghĩ đến việc phát tâm Bồ Đề vì lợi lạc cho người khác?!

Bài Kệ 25:

*Ai vì lợi mình cũng chẳng có
Tâm mang lợi lạc cho chúng sinh
Điểm quý đặc biệt của tâm này
Phát khởi phi thường chưa từng có.*

Nói về điểm đặc biệt, phi thường và vi diệu của tâm Bồ Đề, đối với một người chưa từng phát tâm Bồ Đề, lần đầu tiên mới phát được tâm Bồ Đề thì điều ấy thật sự rất phi thường. Bởi vì sao? Hai câu đầu:

*Ai vì lợi mình cũng chẳng có
Tâm mang lợi lạc cho chúng sinh*

Với bất kỳ ai chỉ vì lợi lạc của bản thân mình không thể nghĩ đến việc phát tâm Bồ Đề mang lại lợi lạc cho người khác, nên nếu phát khởi được tâm Bồ Đề là điều rất phi thường.

*Điểm quý đặc biệt của tâm này
Phát khởi phi thường chưa từng có.*

Với những ai chưa từng phát tâm Bồ Đề, giờ đây vì nghĩ đến lợi lạc của người khác mà phát khởi được tâm Bồ Đề, thì việc phát tâm đó quý giá và phi thường vô cùng.

Đoạn Kệ 25 này nói về điểm đặc biệt, quý giá của một tâm Bồ Đề mới phát trong tâm thức của chúng sinh.

Bài Kệ 26:

*Nhân an vui của mọi chúng sinh
Cam lồ cho đau khổ hữu tình
Công đức của tâm trân quý ấy
Sao có thể đo lường được đây?*

Nói về phước báu và công đức vô lượng của tâm Bồ Đề, thì tâm ấy chính là **nhân** mang an lạc đến cho mọi chúng sinh, như cam lồ có thể chữa khỏi mọi loại đau khổ của tất cả chúng sinh hữu tình. Vì là nhân an lạc, là cam lồ cho đau khổ nên điều quý báu của tâm Bồ Đề ấy làm sao có thể đong đếm, tính toán hay đo lường được. Đoạn kệ này nói đến công đức vô lượng mà tâm Bồ Đề mang lại cho những ai thực sự sinh khởi được tâm ấy.

Hai câu đầu là đặc tính của tâm Bồ Đề, là nhân và cội nguồn của mọi an vui của chúng sinh. Cam lồ là liều thuốc quý có thể chữa đau khổ cho hữu tình. Tại sao tâm Bồ Đề là nhân an vui và là cam lồ chữa được đau khổ cho chúng sinh? Phải xét theo quan điểm: lấy ví dụ Đức Phật, làm sao có thể quyết định thành tựu viên mãn vì lợi lạc của chúng sinh, bởi vì đầu tiên Ngài mong muốn cho chúng sinh được an vui nên mới phát được tâm nguyện lớn lao thành tựu Phật quả. Và khi đã thành Phật thì thực hiện tất cả mọi công hạnh giúp cho chúng sinh thoát khổ. Phật lấy động cơ nào để thực hiện những công hạnh đó? Động cơ là mong muốn mọi chúng sinh đều xa lìa mọi nỗi khổ, cho nên mới thực hiện mọi công hạnh nhằm giúp chúng sinh thoát khổ. Tất cả những việc Đức Phật làm từ lúc mong muốn thành Phật cho đến khi đạt thành Phật quả đều xuất phát từ động cơ chính là **tâm Bồ Đề**. Vì vậy mới gọi tâm Bồ Đề là nhân an vui đối với mọi chúng sinh và đó cũng là cam lồ cho đau khổ hữu tình.

Đối với mỗi chúng sinh khi có thể phát khởi được sự phi thường đó, phát khởi được tâm Bồ Đề, thì lấy nguồn gốc từ đâu để nỗ lực phát triển tâm đó? Nhân và động cơ ấy chính từ việc nghĩ đến chúng sinh, nghĩ đến việc làm lợi cho chúng sinh, giúp cho chúng sinh thoát khỏi đau khổ. Từ nền tảng đó mới phát khởi được tâm Bồ Đề.

Vì vậy, nếu ai muốn phát khởi được tâm Bồ Đề thì phải nghĩ đến lợi lạc của chúng sinh.

Bài Kệ 27:

*Chỉ cần nghĩ đến điều lợi lạc
Quý hơn cả cúng dường Như Lai
Lại nỗ lực mang vui đến khắp
Chúng sinh hữu tình, cần chi nói.*

Nghĩ đến việc mang lợi lạc cho chúng sinh, thì điều ấy còn quý hơn việc cúng dường cho các Đức Như Lai. Nhưng nay không chỉ muốn thiện hạnh như thế, mà lại là cả sự nỗ lực thật sự để mang lại niềm vui, hạnh phúc an lạc cho tất cả các chúng sinh hữu tình, thì nỗ lực đó trân quý hơn thiện hạnh kia rất nhiều, không cần nói thêm nhiều. **Nỗ lực mang an vui đến các chúng sinh hữu tình được nhắc đến ở đây chính là Bồ Đề tâm hạnh.**

Đoạn kệ này nói đến năng lực to lớn của tâm Bồ Đề, có thể mang đến công đức, lợi lạc vô biên như vậy.

Nên từ đâu có thể phát sinh được tâm Bồ Đề? Nên biết rằng nguồn cội tâm Bồ Đề là phải nghĩ đến lợi lạc cho chúng sinh, mang an vui cho chúng sinh và giúp chúng sinh hạnh phúc, thoát khổ. Nên muốn phát tâm Bồ Đề thì hãy nghĩ đến lợi lạc của chúng sinh, từ đó mới có thể phát được tâm Bồ Đề.

Hai câu đầu nói đến Bồ Đề tâm nguyện, hai câu sau nói đến Bồ Đề tâm hạnh. Chỉ cần nghĩ đến điều lợi lạc chưa cần làm gì, là nói đến Bồ Đề tâm nguyện còn quý hơn cả cúng dường Như Lai; khi nỗ lực thực hiện mang vui là Bồ đề tâm hạnh. Những ai sau khi phát Bồ Đề tâm nguyện rồi, lại nỗ lực thực hiện Bồ Đề tâm hạnh thì việc ấy mang lại công đức vô biên, điều đó không cần nói gì thêm nữa.

Kệ 27 nói về Tư lương phước của tâm Bồ Đề cho những ai phát được tâm Bồ Đề, đó chính là vô lượng phước đức. Nếu chúng ta có thể học thuộc

lòng đoạn 27 và 28 thì rất là tốt, vì kệ 27 nói về lợi lạc Bồ Đề tâm nguyện và tâm hạnh và kệ 28 nói những việc làm trong cõi luân hồi của chúng sinh bình thường chưa phát tâm.

Bài Kệ 28:

*Tuy có tâm cầu mong hết khổ
Vẫn chạy theo chính những khổ đau
Tuy muốn vui, lại bởi si mê
Phá an lạc, xem như thù hận.*

Chúng sinh bình thường chạy theo những điều mong muốn trong luân hồi, tuy có tâm cầu mong hết khổ, vẫn chạy theo chính những khổ đau. Chúng sinh nào cũng vậy, đều mong muốn được an vui và muốn xa lìa đau khổ. Nhưng chính những điều được cho là an vui, là hết khổ, là hạnh phúc mà ta chạy theo lại chính là những điều dẫn đến khổ đau cho bản thân. Ví dụ, dù biết rằng nóng giận dẫn đến đau khổ và bất an, nhưng có bao giờ kiềm chế được nóng giận hay không? Hay vẫn theo thói quen nóng giận rồi lại bị dẫn đến khổ đau và bất an của chính bản thân mình. Vì vậy, đối với chúng sinh còn trong cõi luân hồi tuy có tâm cầu mong hết khổ, vẫn chạy theo những mối khổ đau. Do vậy nhà tâm lý học Sigmund Freud có nói : *Hạnh phúc là điều trừu tượng, con người không thể nào có được.*

Chúng ta muốn được an lạc, hạnh phúc, vui vẻ nhưng luôn gặp phải những khổ đau, tại sao như vậy? Đó là do cách suy nghĩ của bản thân. Nếu nghĩ hạnh phúc thì sẽ là hạnh phúc; nhưng nếu nghĩ khổ đau thì sẽ khổ đau. Ví dụ, khi gặp điều khó khăn nếu cho rằng mọi việc sẽ qua thì tâm rất an lạc nhưng nếu gặp việc khó khăn lại nghĩ rằng: “Ôi tôi thật khốn đốn, thật là khổ đau!” thì như vậy tâm luôn thấy đau khổ, khó khăn, không thể nào hạnh phúc được. Điểm chính yếu là cách suy nghĩ trong tâm.

Đoạn 28 này nếu chúng ta có thể học thuộc thì rất tốt, và tự nhắc nhở mình thực hành.

Trong tâm ta có đau khổ, có hạnh phúc. Ta thường muốn hạnh phúc không đau khổ. Để đến được hạnh phúc, ta thường dùng phiền não làm nhân để

sinh ra hạnh phúc. Khi nổi giận mong muốn điều này, điều kia thì cũng chỉ dẫn đến đau khổ mà thôi. Trong cuộc sống ta thường nghĩ về những điều vui vẻ, hạnh phúc là những điều ta mong muốn, nhưng hãy nghĩ xem chúng đã dẫn ta đến đâu? Như đoạn kệ 28:

***Tuy có tâm cầu mong hết khổ -
Vẫn chạy theo chính những khổ đau.***

Thế nên hãy học thuộc đoạn kệ 28 này nhằm tự thực hành, và nhắc nhở bản thân.

***Tuy muốn vui, lại bởi si mê
Phá an lạc, xem như thù hận***

Không biết rằng: si mê chỉ mang lại đau khổ, phiền não, không thể mang lại an vui. Nhưng vì muốn vui lại si mê dùng phiền não để đạt mục đích an vui của mình, thì không thể nào có được an vui.

Vì tâm si mê, nên dùng những phiền não đánh phá an lạc, xem an lạc ấy như thù hận của mình trong khi mình lại mong muốn nó rất nhiều.

Nếu chúng ta không học thuộc được đoạn kệ 28 này thì hãy viết xuống giấy, khi nhìn vào đoạn kệ này thì hãy nhớ đến những tình cảnh hạnh phúc và đau khổ của chính bản thân, xem chính mình có như thế hay không?

Bài Kệ 29 - 30:

***Đôi với người thiếu thôn an vui
Và khổ đau nhọc nhằn bề bộn,
Điều đó giúp đong đầy hạnh phúc
Và cắt lìa tất cả khổ đau,***

***Và đẩy lùi cả những si mê
Thiện hạnh nào sánh được như thế?
Bằng hữu nào tốt được như thế?
Phước đức nào bì được như thế?***

Khi thực hành thiền quán, ta nghĩ về tâm Bồ Đề như thế nào? Đối với người thiếu thốn an vui, và khổ đau nhọc nhằn bề bộn, thì mong giúp người ấy đong đầy hạnh phúc, và cắt lia tất cả khổ đau. Đối với chúng sinh nào đang bất an, thì đều mong muốn chúng sinh đó được hạnh phúc an lành, mong muốn chúng sinh được thoát khổ, và những si mê vô minh. Đây chính là bản chất và ước nguyện của tâm Bồ Đề, nên ai muốn phát khởi tâm Bồ Đề thì phải nghĩ đến những điều như vậy.

Đoạn này nói về đối tượng, đặc tính của tâm Bồ Đề. Đầu tiên, hai câu đầu nói về đối tượng của tâm Bồ Đề là những chúng sinh đang bị dày vò bởi những đau khổ trong luân hồi. Kế đến, giúp đong đầy mọi điều hạnh phúc chính là những hạnh phúc và lợi lạc rất ráo nhất có thể mang đến cho chúng sinh, và cắt lia mọi khổ đau. Chúng sinh trong luân hồi chịu khổ đau, dày vò liên tục không ngớt và mong muốn cắt lia những đau khổ liên tiếp ấy, chính là một đặc tính của tâm Bồ Đề.

Chúng sinh trong luân hồi tại sao phải chịu khổ đau? Vì còn si mê, vô minh trong tâm thức nên không phân biệt được đâu là hạnh phúc thật sự, đâu là khổ đau, nên chạy theo khổ đau mà cho là hạnh phúc. Muốn đẩy lùi những khổ đau cho chúng sinh là mục đích của tâm Bồ Đề, chính là mong muốn chúng sinh được hạnh phúc, chúng sinh được thoát khổ, và mong muốn chúng sinh được sáng suốt, không còn si mê.

Khi nghĩ đến những điều như vậy, hãy nghĩ đến những lợi lạc từ ý nghĩ ấy mang lại, những lợi lạc của tâm Bồ Đề.

Thiện hạnh nào sánh được như thế?

Bằng hữu nào tốt được như thế?

Phước đức nào bì được như thế?

Bạn bè nào làm được những điều tốt đó, phước đức nào mang lại an lạc và đẩy lùi đau khổ được không? Thấy rằng lợi lạc của tâm Bồ Đề là vô lượng.

Bài Kệ 31:

*Ví những người đền ơn giúp đỡ
Cũng đôi khi xứng tiếng ngợi khen
Huống chi Bồ Tát không chờ hỏi
Vẫn làm lợi người, cần chi nói.*

Hai câu đầu, ví như trên thế gian có ai làm gì giúp đỡ mình, để trả ơn thì phải giúp đỡ lại. Người nào mà biết giúp đỡ lại ân nhân của mình thì cũng được gọi là người tốt. Trên thế gian, những ai biết đền ơn, biết trả ơn đều gọi là những người tốt. Với người như thế thì *“Cũng đôi khi xứng tiếng ngợi khen”*.

Huống chi đối với: *“Bồ Tát không chờ hỏi”*, vẫn luôn nghĩ đến việc giúp đỡ cho người khác. Ai có được tâm nghĩ như thế thì công đức lớn lao thế nào không cần phải nói thêm. Ví Bồ Tát này là ai? Là những người đã phát được tâm Bồ Đề, nên có thể làm được những lợi lạc lớn như thế.

Những ai có tâm Bồ Đề trong tâm thức, chính là một vị Bồ tát, luôn có ý nghĩ thực hiện mọi thiện hạnh vì lợi lạc của chúng sinh. Lợi lạc là mang chúng sinh đến hạnh phúc rốt ráo, an lạc rốt ráo, xa lìa mọi đau khổ. Đó là đặc tính, là bản chất của tâm Bồ Đề. Bồ tát không cần chúng sinh tìm đến mình mà tự tìm để giúp đỡ chúng sinh. Đó chính là công hạnh của một vị Bồ tát.

(Hôm nay Thầy dừng ở đây và sau đây là phần cầu nguyện.)